

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Παλαιοσλαβική Γλώσσα

Ενότητα 11: Μορφολογία – Τα Ονόματα/Αντωνυμίες

Αλεξάνδρα Ιωαννίδου

Τμήμα Σλαβικών Σπουδών

Γ1.2. ΟΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

Στην παλαιά εκκλησιαστική σλαβική, οι αντωνυμίες διακρίνονταν σε δυο μεγάλες ομάδες: (1) σε αυτές που υπάκουαν στην κατηγορία του γένους και (2) σε αυτές που δεν άλλαζαν μορφή σε σχέση με το γένος.

Στην πρώτη ομάδα, σε αυτήν δηλαδή που διέκρινε ανάμεσα στα τρία γένη, ανήκουν οι εξής ομάδες αντωνυμιών:

α. οι δεικτικές αντωνυμίες, όπως:

ТЪ, ТА, ТО

ОВЪ, ОВА, ОВО

ОНЪ, ОНА, ОНО

И(ЖЕ), ІА(ЖЕ), ІЕ(ЖЕ)

СЪ, СИ, СЕ

β. οι οριστικές αντωνυμίες, όπως:

ТАКЪ, ТАКА, ТАКО

КАКЪ, КАКА, КАКО

САМЪ, САМА, САМО

ВЪСІАКЪ, ВЪСІАКА, ВЪСІАКО

ІАКЪ, ІАКА, ІАКО

ВЪСЬ, ВЪСА, ВЪСІЕ

СИЦЬ, СИЦА, СИЦЕ

γ. οι κτητικές αντωνυμίες, όπως:

МОИ, ТВОИ, СВОИ, НАШЬ, ВАШЬ...

δ. οι αόριστες αντωνυμίες, όπως:

НЕКЪ, НѢКА, НѢКО

ИНЪ, ИНА, ИНО

ІЕТЕРЪ, ІЕТЕРА, ІЕТЕРО

ε. οι ερωτηματικές αντωνυμίες, όπως:

ЧИИ, ЧИΙΑ, ЧИІЕ

Στην δεύτερη ομάδα, σε αυτήν δηλαδή που δεν διέκρινε ανάμεσα στα γένη, συγκαταλέγονται οι:

α. το πρώτο και δεύτερο πρόσωπο των προσωπικών αντωνυμιών: **АЗЪ, ТЪ**, καθώς και η αυτοπαθής αντωνυμία: **СЕБЕ**.

β. δυο ερωτηματικές αντωνυμίες και τα παράγωγά τους, το **КЪТО** και το **ЧЪТО**, καθώς και τα **НѢКЪТО, НѢЧЪТО, НИКЪТО, НИЧЪТО**.

1. Η ΚΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΥΤΟΠΑΘΟΥΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΣ

ΕΝΙΚΟΣ			
ον.	АЗЪ	ТЪ	-
γεν.	МЕНЕ	ТЕБЕ	СЕБЕ
δοτ.	МЪНѢ, МИ	ТЕБѢ, ТИ	СЕБѢ, СИ
αιτ.	МА (ΜΕΝΕ)	ТА (ΤΕΒΕ)	СА (ΣΕΒΕ)
οργ.	МЪНОИЖ	ТОБОИЖ	СОБОИЖ

προθ.	Λ'ЬН'Ѣ	ѢѢѢѢ	ѢѢѢѢ
-------	--------	------	------

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ			ΔΥΪΚΟΣ		
ον.	Λ'ЬИ	Ѣ'ЬИ	ον.	ѢѢ	ѢѢ
γεν.	НАСѢѢ	ѢѢѢѢ	αιτ.	НА, Н'ЬИ	ѢѢ, Ѣ'ЬИ
δοτ.	НАΛΛ'Ь, Н'ЬИ	ѢѢΛΛ'Ь, Ѣ'ЬИ	γεν. πρ.	НАЮ	ѢѢЮ
αιτ.	Н'ЬИ, НАСѢѢ	Ѣ'ЬИ, ѢѢѢѢ	δοτ. οργ.	НАМА	ѢѢМА
οργ.	НАМИ	ѢѢМИ			
προθ.	НАСѢѢ	ѢѢѢѢ			

[Παρατήρηση: Προσοχή στις μακρές και τις εγκλιτικές μορφές στην δοτική ενικού και πληθυντικού! Στα χειρόγραφα, οι εγκλιτικές μορφές εμφανίζονται σε άτονη θέση συνήθως, ενώ συχνά ενώνονται με την προηγούμενη λέξη. Οι βραχείς τύποι στην αιτιατική δεν είναι εγκλιτικοί, εμφανίζονται και σε άτονη και σε τονισμένη θέση και είναι πιο συχνοί απ' τους μακρούς.]

2. Η ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΛΟΙΠΩΝ (ΜΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ) ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

Το χαρακτηριστικό γνώρισμα της κλίσης των υπόλοιπων αντωνυμιών είναι ότι έχουμε, όπως και στα ουσιαστικά, σκληρή και μαλακή κλίση. Σύμφωνα με τη σκληρή κλίση κλίνονται όλες οι δεικτικές αντωνυμίες (βλ. π.χ. **ѢѢ, ѢѢ, ѢѢ**),

εκτός απ' τις **И(ЖЕ), ІѢ(ЖЕ), ІѢ(ЖЕ)** και **ѢѢ, ѢИ, ѢѢ** που κλίνονται σύμφωνα με τη μαλακή κλίση. Επίσης σύμφωνα με τη σκληρή κλίση κλίνονται οι οριστικές αντωνυμίες, οι αόριστες αντωνυμίες, καθώς και η ερωτηματική αντωνυμία **ѢѢѢѢ** και τα παράγωγά της.

Σύμφωνα με τη μαλακή κλίση κλίνονται οι προσωπικές αντωνυμίες, οι υπόλοιπες ερωτηματικές αντωνυμίες και οι δεικτικές αντωνυμίες που μόλις αναφέρθηκαν.

Πιο κάτω ακολουθεί το παράδειγμα της σκληρής και της μαλακής κλίσης αντίστοιχα.

Παράδειγμα σκληρής κλίσης (Δεικτική Αντωνυμία)

	ΕΝΙΚΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ		
	Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.	Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.
ον.	ѣ	ѣ	ѣ	ѣ	ѣ	ѣ
γεν.	ѣѣ	ѣѣ	ѣѣ	ѣѣѣ	ѣѣѣ	ѣѣѣ
δοτ.	ѣѣѣ	ѣѣѣ	ѣѣѣ	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣ
αιτ.	ѣ	ѣѣ	ѣ	ѣѣ	ѣѣ	ѣѣ
οργ.	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣ
προθ.	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣ

	ΔΥΪΚΟΣ		
	Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.
ον.- αιτ.	ѣѣ	ѣѣ	ѣѣ
γεν.- προθ.	ѣѣѣ	ѣѣѣ	ѣѣѣ
δοτ.- οργ.	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣ

Παράδειγμα μαλακής κλίσης (Δεικτική αντωνυμία)

	ΕΝΙΚΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ		
	Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.	Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.
ον.	ѣ(ѣѣ) ²⁴	ѣѣ(ѣѣ)	ѣѣ(ѣѣ)	ѣѣѣ	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣ
γεν.	ѣѣѣ	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣ
δοτ.	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣѣ
αιτ.	ѣ	ѣѣѣ	ѣѣѣ(ѣѣ)	ѣѣѣ	ѣѣѣѣ	ѣѣѣѣ
οργ.	ѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣѣ
προθ.	ѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣѣ	ѣѣѣѣѣѣ

²⁴ Με το μόριο «ѣѣ», η αντωνυμία έχει αναφορική σημασία.

ΔΥΪΚΟΣ			
	Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.
ον.- αιτ.	Ѧ(ѦѦ)	и(ѦѦ)	и(ѦѦ)
γεν.- προθ.	Ѧю	Ѧю	Ѧю
δοτ.- οργ.	иѦѦ	иѦѦ	иѦѦ

Η κλίση της οριστικής αντωνυμίας **вѣсь, вѣсія, вѣсе**

παρουσιάζει την ιδιομορφία ότι μερικές πτώσεις κλίνονται σύμφωνα με τη μαλακή κλίση και μερικές πτώσεις σύμφωνα με τη σκληρή κλίση.

	ΕΝΙΚΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ		
	Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.	Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.
ον.	вѣсь	вѣсія	вѣсе	вѣси	вѣсіяѦ	вѣсія
γεν.	вѣсеѦо	вѣсеіѦѦ	вѣсеѦо	вѣсѣхѣ	вѣсѣхѣ	вѣсѣхѣ
δοτ.	вѣсеѦоу	вѣсеи	вѣсеѦоу	вѣсѣѦѣ	вѣсѣѦѣ	вѣсѣѦѣ
αιτ.	вѣсь	вѣсіѦѦ	вѣсе	вѣсіѦѦ	вѣсіѦѦ	вѣсія
οργ.	вѣсѣѦѣ	вѣсеіѦѦ	вѣсѣѦѣ	вѣсѣѦѣи	вѣсѣѦѣи	вѣсѣѦѣи
προθ.	вѣсеѦѣ	вѣсеи	вѣсеѦѣ	вѣсѣхѣ	вѣсѣхѣ	вѣсѣхѣ

Η κλίση της ερωτηματικής αντωνυμίας **кѣи, коіѦ, каіѦ**

	ΕΝΙΚΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ		
	Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.	Αρσ.	Θηλ.	Ουδ.
ον.	кѣи	коіѦ	коіѦ	Ѧи	кѣіѦѦ	каіѦ
γεν.	коіѦѦо	коіѦіѦѦ	коіѦѦо	кѣиѣхѣ	кѣиѣхѣ	кѣиѣхѣ
δοτ.	коіѦѦоу	коіѦи	коіѦѦоу	кѣиѦѣ	кѣиѦѣ	кѣиѦѣ
αιτ.	кѣи	коіѦѦ, кѣіѦѦ	коіѦ	кѣіѦѦ	кѣіѦѦ	каіѦ
οργ.	кѣиѦѣ	коіѦіѦѦ	кѣиѦѣ	кѣиѦѣи	кѣиѦѣи	кѣиѦѣи
προθ.	коіѦѦѣ	коіѦи	коіѦѦѣ	кѣиѣхѣ	кѣиѣхѣ	кѣиѣхѣ

Η κλίση της ερωτηματικής αντωνυμίας κѣто, чѣто

ΕΝΙΚΟΣ		
ον.	КѢТО	ЧѢТО
γεν.	КОГО	ЧЕСО, ЧЕСОГО, ЧЬСО, ЧЬСОГО
δοτ.	КОМУ	ЧЕМОУ, ЧЕСОМОУ, ЧЬСОМОУ
αιτ.	КОГО	ЧѢТО
οργ.	ЦѢМЪ	ЧИМЪ
προθ.	КОМЪ	ЧЕМЪ, ЧЕСОМЪ

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Αλεξάνδρα Ιωαννίδου, 2015.
Αλεξάνδρα Ιωαννίδου. «Παλαιοσλαβική Γλώσσα. Ενότητα 11: Μορφολογία – Τα Ονόματα/Αντωνυμίες». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/SLAVSTUD101/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

- Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:
- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

